

בבית המשפט העליון

ע"א 1726/21

לפני: כבוד השופט נ' סולברג

המערער: מוחמד בכרי

נגד

המשיבים: 1. ניסים מגנאגי
2. היועץ המשפטי לממשלה

בקשה לפי סעיף 77א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב],
התשמ"ד-1984

בשם המערער: עו"ד אביגדור פלדמן

בשם המשיב 1: עו"ד נבות תל-צור; עו"ד טל שפירא

בשם המשיב 2: פרקליטות המדינה

החלטה

1. המערער חושש למשוא פנים, ומבקש כי אפסול את עצמי מלדון בערעורו, וזאת בעקבות מאמר שכתבתי לפני 17 שנה – "לשון הרע על ציבור" (פרשת השבוע 155, פרשת בשלח (תשס"ד); <http://www.daat.ac.il/mishpat-ivri/skirot/155-2.htm>).

2. אמת נכון הדבר, כטענת המערער, נדרשתי במאמר, אמנם בקצרה, גם לסרט 'ג'נין ג'נין'. ביקשתי שם לחלוק על עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה אשר נמנע מלעשות שימוש בסמכותו שלפי סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, ולא ראה לנכון להגיש כתב אישום בגין לשון הרע על חיילי צה"ל שלחמו בג'נין במבצע "חומת-מגן". לא נקטתי עמדה כלשהי לגבי תוכן הסרט, משום שלא ראיתיו. את דברי ביססתי על עמדת היועץ המשפטי לממשלה עצמו, כפי שהציגה בבקשתו לקיים דיון נוסף בפסק הדין שקבע כי החלטת המועצה לביקורת סרטים, שלא להתיר את הקרנת הסרט "ג'נין ג'נין" בציבור – אינה סבירה (בג"ץ 316/03 מוחמד בכרי נ' המועצה לביקורת סרטים (11.11.2003) (להלן: בג"ץ בכרי)). ציינתי, כי רבים מנימוקי היועץ המשפטי לממשלה בבקשתו לדיון נוסף בבג"ץ, בשאלה אם להתיר את הקרנת הסרט בציבור, מלמדים במובהק על 'עניין לציבור' בנקיטת הליך פלילי מחמת לשון הרע על ציבור; ובעוד שלגבי הדיון הנוסף,

נמצא היועץ המשפטי בעמדת מבקש, הרי שעל-פי חוק איסור לשון הרע, עמדתו עדיפה, כוחו רב עמו – ליזום הליך פלילי נגד מפיצי הסרט.

3. בבקשתו לדיון נוסף עמד שם היועץ המשפטי לממשלה על "הצטברות הפגיעות הקשות... ברגשות הציבור... ציבור המשפחות השכולות, ציבור הלוחמים בג'נין, כלל חיילי צה"ל וחלקים מהציבור הישראלי כולו – בתדמיתה של מדינת ישראל במישור הפנימי והבינלאומי" (סעיף 9). היועץ המשפטי לממשלה אף ציטט דברים ממכתבו של שר הביטחון אל נציגות הלוחמים והמשפחות השכולות: "גם בתנאי הלחימה הקשה נגד טרוריסטים חמושים ולמרות אובדן חיי חבריהם לנשק, פעלו חיילי צה"ל בהתאם לערכי צה"ל, תוך הקפדה על טוהר הנשק ותוך שמירה מירבית על כבוד האדם... בסרט טמונה פגיעה קשה ברגשות החיילים שלחמו בג'נין וברגשות המשפחות השכולות שיקיריהן נפלו בקרב בג'נין. חיילים ומשפחות אלו שפעלו לפי אמות המידה הראויות והנעלות ביותר נאלצים להתמודד עם הצגה שיקרית ומקוממת של הלוחמים כפושעי מלחמה. מעבר לכך טמונה בסרט פגיעה קשה והכפשת שמו של צה"ל ופגיעה בציבור הישראלי, שלהגנתו יצא צה"ל ללחום בג'נין... מסיבות אלו מחזק אני את ידיהם של הלוחמים ושל המשפחות השכולות בהתנגדותן להקרנת הסרט בציבור. מאבקכם הוא מאבקנו". הדברים הללו ועוד אחרים שכמותם, כך ציינתי, אינם מתיישבים לענ"ד, עם הימנעות מהגשת כתב אישום. אדרבה, נכון היה לעשות 'גזור-הדבק'; לגזור מן הבקשה לדיון הנוסף ולצקת אל כתב אישום פלילי. הזכרתי שם את דברי שר המשפטים דאז, דב יוסף, בעת חקיקת החוק לפני 60 שנה בקירוב: "אם תוקפים ומשמיצים יחידה מסוימת של צה"ל או את חבר השופטים בישראל בלי לקרוא בשמם – האם המשמיץ אינו צריך לתת את הדין על הדיבה שהוציא עליהם?". שר המשפטים לא ציפה אז, כך אמרתי, לתשובה שלילית גורפת, לבטח לא לאור דברי כב' השופטת א' פרוקצ'יה בבג"ץ בכרי הנ"ל: "מובנת תחושת הפגיעה ברגשות הציבור בישראל הכרוכה בהקרנת הסרט 'ג'נין ג'נין', על תכניו, מסריו, ומגמותיו. זוהי פגיעה בחיל כפרט אשר נלחם בקרב והעמיד חייו מנגד תוך שמירה על ערכים אנושיים גם במלחמה; זו פגיעה בצבא כולו שערכים אלה מכוונים את דרכו; זהו כאבן של המשפחות השכולות שהשכול מלווה אותן יום יום ושעה שעה, וזוהי פגיעה בציבור רחב בישראל, החש הזדהות עמוקה עם הווייתה של המדינה, שותף להתמודדויותיה בתחומי החיים השונים, ומחוייב לדמותה האנושית והמוסרית של החברה בישראל".

4. הדעת נותנת אפוא – כך סיכמתי שם – על-פי לשון החוק, תכלית החקיקה ועמדתו של היועץ המשפטי לממשלה בבקשתו לדיון נוסף, שלפיה הפגיעה בציבור היא בלתי-נסבלת, כי יש ויש 'עניין לציבור' בהגשת כתב אישום בגין הוצאת לשון הרע על חיילי צה"ל שלחמו בג'נין.

5. כתב אישום שכזה, בגין לשון הרע על ציבור, לא הוגש; לעומת זאת, חייל אחד, הוא המשיב 1, סגן-אלוף במילואים, הגיש תביעה בגין הפגיעה בשמו הטוב ובכבודו-שלו, וטען כי יש בסרט כדי לבזותו בעיני הבריות, ולהפכו למטרה לבוז, ללעג ולקלס. תביעתו האישית התקבלה, ועל כך הוגש הערעור.

6. המערער ציטט בבקשתו לפסילתי מלדון בערעורו קטעים מן המאמר, הוסיף דברי פרשנות משלו, מקצתם על דרך ההפרזה, הביע חשש למשוא פנים כלפיו, וציין כי צדק לא צריך רק להעשות, אלא גם להראות. מנגד ביקש המשיב 1 לדחות את הבקשה על הסף – משום שלא נתמכה בתצהיר, ומפני שלא הוסבר פשר השיהוי בהגשתה; גם לגופו של עניין טען המשיב 1 כי יש לדחות את הבקשה, משום שהיא מושתתת אך ורק על התרשמות סובייקטיבית של המערער, ולא על הערכה אובייקטיבית. המשיב 1 ציין, כי מדובר במאמר משפטי-אקדמי, מלפני 17 שנה, עניינו בניתוח הוראת סעיף 4 לחוק, בהעמדה לדין פלילי על-ידי היועץ המשפטי לממשלה בגין לשון הרע על ציבור. 3 חלקים יש במאמר, הסרט "ג'נין ג'נין" הובא כדוגמה בלבד, אתנחתא, מבלעדי התייחסות קונקרטית, אישית ופרטנית, למערער ולסרטו. נושא הערעור שונה לחלוטין – מבחינה עובדתית ומשפטית – ומתמקד בשאלת קיומה של עילת תביעה אישית למשיב 1 ובשאלת ההתיישנות; זאת, להבדיל משאלת ה"עניין לציבור" שבהגשת כתב אישום בפלילים בשל לשון הרע על ציבור. המשיב 2 העיר מצדו על ציטוט לא מדויק מן המאמר בבקשה, והותירה לשיקול דעתו של בית המשפט.

7. דומני, כי מחד גיסא, ניתן להבין ללבו של המערער, חשש סובייקטיבי שמקנן בו; מאידך גיסא, ניתן בהחלט להשתכנע מעמדתו של המשיב 1; השאלות הטעונות הכרעה בערעור אינן נוגעות כלל וכלל למה שנדון במאמר, ולא קמה עילת פסלות. כללו של דבר: חשש ממשי למשוא פנים – אין כאן. אף על-פי כן, מטעמי נקיון הדעת, החלטתי להימנע מלדון בערעור זה.

ניתנה היום, כ"ג באב התשפ"א (1.8.2021).

ש ו פ ט